

312. Paks-Gyapa, Templomdomb

(Tolna megye) Kő

2005. június 1. és augusztus 5. között a 2003-ban napvilágra hozott Árpád-kori templomtól pontosan É-ra tártunk fel 60 m²-t a templom körüli temetőből. A dokumentált sírok száma 191-re emelkedett. Előkerült egy a templomhoz utólag hozzáépített, É-i oldalának sarkain és közepén összesen három, rövid, a falakra merőleges támpillérrel megerősített gótikus bővítmény főleg köves törmelékekkel visszatöltött, teljesen kiszedett alapárka. Hossza megegyezik a templomhajóéval (8 m), külső szélessége 4, belső szélessége pedig 3–3,2 m. A sírkápolnaként meghatározott helyiséget a templomnál 50–70 cm-rel sekélyebbre alapozták, alapárkát részben korábbi, mélyebben fekvő sírokra ásták rá (azokat nem bolygatva), részben pedig átvágták azokat. A kápolnában fekvő, gazdagabb viseletű temetkezések alapján feltételezhető, hogy itt esetleg a kápolna alapítója valamint hozzátartozói nyugodhattak.

Idén 63 csontvázat tártunk fel, ezek nagy része ismét Inf. I–II. korú. Leletet 11 sírban (17,5%) találtunk, közülük öt pénzzel is keltezhető. Említésre méltó a kápolnában eltemetett három halott viselete. A 134. sz. sírban érem, gyűrű és veretes pártaöv (rajta egy készségakasztós verettel) mellett két, nyéllapos, nyélvégborító verettel ellátott kést találtunk. A 156. sz., szintén éremmel keltezett, veretes pártaöves sírban csontból faragott-esztergált nyélborítással felszerelt kés; a 149. sz. sírban pedig veretes párta mellett mintegy 30 db pártaverettel ellátott pártaöv került napvilágra. A szórványként előkerült tárgyak közül kiemelendő három bronztöredék, amelyek két, eltérő oldalvastagságú haranghoz tartoztak.

Az ásatás idején ill. más időpontokban a templomtól É-ra elhelyezkedő, a Paksi családhoz köthető kúria területén végzett terepbejárásaink során több tucat, a 15. sz. közepére–második felére keltezhető, zöld mázas kályhacsempe-töredéket gyűjtöttünk.

Munkatársak: B. Kohári Gabriella (KÖH, Pécs), Rácz Miklós (ÁMRK), Pap Csilla régészhallgató (SZTE).

K. NÉMETH ANDRÁS

313. Paks határa

(Tolna megye) Ő, U, B, LT, Ró, Á

2005 márciusában terepbejárást végeztem a település több pontján.

Csámpa déli széle: A 6. sz. út K-i felén, a 117. km vonalában, kis területen, konyhakertben 2-2 jellegzetes bronzkori ill. Árpád-kori töredéket találtam.

Csámpa, Püspökdombtól D-re: A 6. sz. út 118 és 118,6 km-e között, a főút K-i szélétől a Dunaszentgyörgyi-melékcsatorna partjáig közepes sűrűségben bronzkori és kevesebb római cserepet találtam. A telep vélhetőleg a Püspökdombon ásatással is igazolt bronzkori telep déli folytatását képezi.

Csámpa, Régi-Brinyó: Az atomerőműtől D-re, a Csámpa-pataktól K-re, a síkság jellegű, 90–92 m közötti

tszf. magasságon fekvő Régi-Brinyó nevű dűlőben, kis kiemelkedéseken 4, kis kiterjedésű és kevés cseréppel jelzett lelőhelyet találtam, közülük egy őskori, egy kora római/kelta és Árpád-kori, kettő pedig kizárólag Árpád-kori leletanyagot tartalmazott.

Dunakömlőd, Országúti Páskommal szemben: A 6. sz. út K-i felén, az út és a vasút között, kb. 150×20 m-es területen kevés kelta vagy kora római, és talán néhány őskori cserepet gyűjtöttem.

Dunakömlőd, Űrgehegy déli sarka: Jellegtelen őskori cserepeket gyűjtöttem.

Dunakömlőd, Vörösmalom-völgy: A Vörösmalmi-árok déli oldalán, a patak és az út között kevés őskori (DVK?) cserepet találtam.

Dunakömlőd, Vörösmalom-völgy, vízmű: A Dunakömlődi Agrár Rt. majorjától a Vörösmalmi-árok felé vezető dűlőút mentén fekvő, 2–3 m magas partfalat teljes hosszán elgyalulták. A partoldal DNY-i részén, a felszíntől kb. 60 cm mélyen égett, vörös színű foltot figyeltem meg, amelyből apró, égett, szürke színű embercsont-töredékeket és jellegtelen kerámiatöredéket gyűjtöttem. Áprilisban szükségessé vált egy mentőásatás, melynek során a rábontásban egy ÉNy–DK irányú, egykor feltehetően téglalap alakú sírfolt ÉNy-i sarka került elő. A folt jelentkezése fölött 4 korongolt, szürke kerámiatöredék, betöltéséből további egyetlen hasonló cserep és néhány tucat apró, égett embercsont került elő. A kerámia alapján a sír kora császárkori lehetett.

Munkatárs: Váradyné Péterfi Zsuzsa.

K. NÉMETH ANDRÁS

314. Patalom, árvízi tározó

(Somogy megye) Á

2005. augusztus 11-én helyszíni szemlét tartottunk a tározónak a Báté-Magyaratádi vízfolyásra épített gátjánál. A gáthoz a töltésföldet a vizenyős patakpartot szegélyező ÉK-i domboldalból hordták el. A még szabadon álló függőleges partfalban két objektum körvonalait lehetett megfigyelni. Egy sütőkemence aljának tapasztásából Árpád-kori cserepeket gyűjtöttünk. Egy kb. 1,5 m mély gödörből Árpád-kori hullámvonalas és díszítetlen oldaltöredék került elő.

KÖLTŐ LÁSZLÓ

315. Pácin, Alharaszt-dűlő

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, B, Á

2005. június 21-én helyszíni szemlét tartottunk hatástanulmány készítése céljából. A dűlő É–D-i dombhátjának É-i harmadában 50×70 m-es területen viszonylag nagy felszíni leletintenzitást tapasztaltunk: neolitik, bronzkori és Árpád-kori kerámiaanyagot gyűjtöttünk. Annak ellenére, hogy a lelőhely déli kétharmada most is fedett volt, a leletsűrűsödés és a domb földrajzi adottságai alapján feltételezhető, hogy a lelőhely ott is folytatódik.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS